

Dibertsitate funtzionala (desgaitasuna) duten pertsonak barneratzea gazteentzako jarduera, programa eta zerbitzuetan

ARTIKULUAK

Romañach, J. y Lobato M. (2005). Diversidad funcional, nuevo término para la lucha por la dignidad en la diversidad del ser humano. *Foro Internacional sobre comunicación e discapacidades*, 1, 321-330 http://forovidaindependiente.org/wp-content/uploads/diversidad_funcional.pdf

Artikulu honen xedea "dibertsitate funtzionala" terminoa sartzearen justifikazioa da, "desgaitasuna", "Elbarritasuna" eta antzeko semantika gutxiesgarria duten beste batzuen ordez. Hasieratik erabiltzen da, egileak haren baliozkotasunaz konbentziturik daudelako.

Aguado, A.L., Flórez, M.A. y Alcedo M.A. (2004) Programa de cambios de actitudes ante la discapacidad. *Psicothema*, 4, 667-673
https://sid.usal.es/idos/F8/ART11148/programa_cambio_actitudes_discapacidad.pdf

Ikerketak agerian utzi du desgaitasuna duten pertsonetik jarrerak ez direla positiboak izan eta ez direla nagusiki positiboak. Egoera honek sentibilizazio-kanpainak eta esku-hartze egituratuak abiaraztea komeni eta premiazkoa dela planteatzen du, jarrera horietan aldaketak

sustatzeko. Xede horrekin egin da artikulu honetan aurkezten dugun jarrerak aldatzeko programa. Lortutako aldaketak eta horien iraupena ebaluatzeko, Desgaitasunarekin Lotutako Terminoen Balorazio Eskala (EVT) erabili da, test aurreko eta osteko neurrietan (Aguado eta Alcedo, 1999). DBHko lehen eta bigarren mailako 83 haurren lagin bat hautatu da, 12 eta 15 urte bitartekoak, 23 talde esperimentalari esleitu zaizkio eta gainerako 60ak kontrol taldeari. Teknika bezala zuzeneko eta zeharkako informazioa, kontaktua, esperientzia eta laguntza teknikoei buruzko informazioa erabili dira, denetara zazpi saio izan dira, eztabaida gidatuarekin eta astean ordubete inguruko iraupena izan dutenak. Hiru urteko jarraipena ere egin da. Emaizten arabera, tratamendua eraginkorra da eta denboran irauten du, nahiz eta gorabeherak izan.

Fantova, F. (2000). Trabajar con las familias de las personas con discapacidades. *Siglo Cero*, 192, 33-49

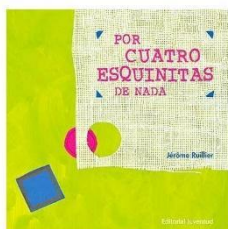
Testu honetan, desgaitasuna duten pertsonen familiekiko esku-hartzeari buruzko ikuspegi eta proposamen batzuk aurkezten ditugu. Gure lan profesionaletik abiatzen gara, eta hori, neurri handi batean, Espainian eta Latinoamerikan adimen-urritasuna eta bestelako ezintasunak dituzten pertsonen aldeko mugimendu-asoziatiboaren esparruan garatu da. Esperientzia landu eta kontrastatu horretatik abiatuta, mugimendu-asoziatibo eta komunitate zientifikoan desgaitasunak dituzten pertsonen familiekin egindako lanaren inguruan garatzen ari den hausnarketari ekarpena egin nahi diogu.

Etxebarria, Y., y Pérez F. Lo que necesitamos de las relaciones

Irudikatu giza gorputza, eta pentsatu zer substantzia eta elementu behar dituen ondo funtzionatzeko eta osasuntsu egoteko. Horietatik guztietatik, bitaminak organismoarentzat funtzio garrantzitsuak betetzen dituzten konposatuak dira, baina, bizitzarako ezinbestekoak izan arren, gorputzak berak ezin ditu sintetizatu; horrela, pertsonok kanpoko ekarpenak behar ditugu (kanpotik) elikagai naturalak eta eguzkia modu orekatuan hartuz.

Bitaminen beharraren antzeko zerbait gertatzen da pertsonen arteko harreman-premiarekin: bizirik irauteko eta, batez ere, osasun emozional, gogobetetze eta zorientasun maila onarekin bizitzeko, gizakiok "bitamina" jakin batzuek "hornitu" behar gara, elkarren artean ezartzen ditugun harremanen bidez. Pertsona guztien behar emozionalei, norberak bakarrik ase ezin dituenek, *harreman-premiak* deituko diegu.

LIBURUAK

Por 4 esquinitas de nada (Jerome Builler)

https://www.youtube.com/watch?v=DBjka_zQBdQ

Laukitxoak bere lagun borobilen etxean jolastu nahi du, baina ez da atetik pasatzen, zeren – Atea biribila da, bere lagunak bezala! "Izkinak moztu beharko dizkizugu!", esaten diote borobilek. "O, ez!" Dio laukitxoak, "Min handia emango lidake!" Zer egin dezakegu? Laukitxoa desberdina da. Ez da inoiz biribila izango. Adiskidetasunari, desberdintasunari eta bazterketari buruzko liburu bat, proposamen grafiko oso originalarekin.

El cazo de Lorenzo
Isabelle Carrier

El cazo de Lorenzo (Isabelle Carrier)

Hitz sinpleekin eta ilustrazio samur eta dibertigarriekin, haur desberdin baten egunerokotasuna birsortzen du egileak: haren zailtasunak, nolakotasunak, aurre egin behar dien oztopoak. Lorenzoren kazoak hutsune bat betetzen du, irakurlea hunkitzen du, bere adina edozein dela ere. Baina deigarriena marrazkiaren eta kontzeptuaren sinpletasuna da.

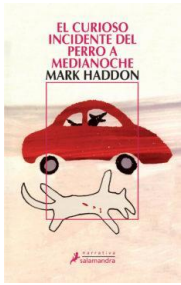
Ipuin metaforikoa, txikienei desberdintasunez hitz egiteko. Egunerokotasuna menderatzeko zailtasunak dituen haur baten gainditzean datza.

Adimen-desgaitasuna duten pertsonen aldeko erakundean Espainiako Konfederazioak (FEAPS) gomendatutako liburu bat.

El libro negro de los colores (Menena Cottin/Rosana Faria)

Tomasek ezin ditu koloreak ikusi. Haurrentzako dena beltzez ilustratutako liburu honetan, gauzak ezagutzeko beste zentzumenak nola erabili eta Braille alfabetoa nola irakurtzen den ezagutzera gonbidatzen gaitu Tomasek. Ilustrazioak orrialdetik pixka bat altxatzen dira irakurleek hatzekin senti ditzaten.

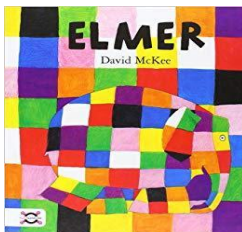
El curioso incidente del perro a medianoche (Mark Haddon). Novela sobre un chico con Síndrome de Asperger)

Hamabost urterekin, Christopherrek munduko herrialde guztietako hiriburuak ezagutzen ditu, erlatibitatearen teoria azal dezake eta zenbaki lehenak 7.507ra arte errexitatu ditzake, baina kosta egiten zaio beste gizaki batzuekin harremana izatea. Zerrendak, eskemak eta egia atsegin ditu, baina horia, marroia eta kontaktu fisikoa gorroto ditu. Izkinako dendatik harago inoiz bakarrik joan ez bada ere, auzokide baten txakurra sarde batek zeharkatuta agertzen den gauean, Christopherrek erruduna bilatzen hastea erabakitzen du. Miresten duen Sherlock Holmesen ereduarekin bat eginez, gertakarien analisiarekin obsesionatutako detektibea, bere ikerketak eramango du: batetik, inguruko helduen sen ona zalantzan jartzera; bestetik, bere mundu ordenatu eta segurua hankaz gora jarriko duten familia sekretu batzuk argitzera.

Titiriteroen Ipuinak. Urtxintza Eskola

Zeinu hizkuntzan, brailez, entzuteko, irakurtzeko eta ikusteko liburua. 8 ipuin, euskal kulturako 8 lagun esanguratsuren eskutik idatziak. Kulturartekotasuna, hezkidetzeta, inklusioa eta euskara ardatz, haurrei eta hezitzaileei zuzendutako balioen ipuin sorta.

Elmer: El elefante de colores (David McKee)

Elmer koloretako elefantea da, gainerako elefanteen desberdina. Sinesten zaila dirudien arren, mila koloretako elefantea da: berdea, urdina, zuria, arrosa, horia ... Harrigarria!, ezta?

El sonido de los colores (Jimmy Liao)

Hiriko metroa norabide finkorik gabe zeharkatzen duen neska ez dago benetan itsu: bere aingeru zaindariak bakarrik utzi zuen, baina soinuak eta usainak ikusteko dohaina eman zion, pertzepzioen mundu berri bat, non irteerarik gabeko labirintoak, pausoz pauso poliki desfilatzen duten elefanteak, lorategi sekretuetan abesten duten txoriak sartzen diren. Unibertso

horren edertasuna, ordea, malenkoniaz blai dago, bakardadez beteriko mundua delako. Eta neska itsua bakarrik hari da argiaren kliska ahularen bila. Jimmy Liaori barra-barra dario fantasia tonu grisetan hasi eta kolore eta irudimenezko uhar batean lehertzen den kontakizun gazi-gozoan.

Mi HERMANA LOLA

Texto: Angels Ponce
Ilustraciones: Miguel Gallardo

Mi hermana Lola (Angels Ponce)

“Mi hermana Lola” desgaitasun Intelektuala edo Garapenerako desgaitasuna duten Pertsonen aldeko Erakundeen Espainiako Konfederazioak argitaratu berri duen euskarri elektronikoko dokumentu bat da. FEAPSek berriz ere harritzen gaitu, adimen-desgaitasunen bat duten haurren anai-arrebei eskainitako istorio berri batekin. Istorioan Javier dugu protagonista, 10 urteko haurra, adimen urritasuna zer den azaltzen du bere ahizpa Lolarekin duen harremanaren bitartez.

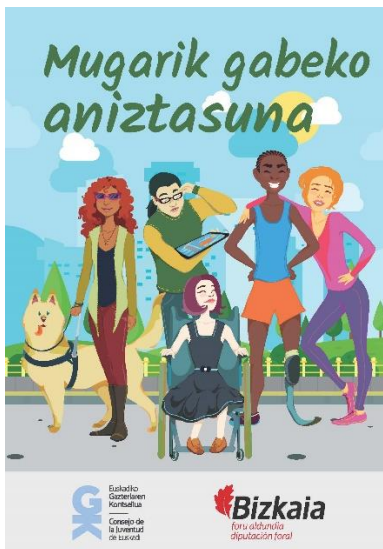
GIDAK

Guía contra el acoso escolar por razón de discapacidad. (CERMI)

<https://www.cermi.es/es/actualidad/novedades/gu%C3%ADa-contra-el-acoso-escolar-por-raz%C3%B3n-de-discapacidad>

Desgaitasuna duten Pertsonen Ordezkarien Espainiako Batzordeak (CERMI), Osasun, Gizarte Zerbitzu eta Berdintasun Ministerioaren laguntzarekin, gida bat argitaratu du desgaitasunagatiko eskola-jazarpena prebenitzeko. Gida hau hezkuntza-komunitatearen esku jartzen da, indarkeria-mota hori identifikatu, prebenitu eta eragozteko.

Mugarik gabeko aniztasuna gida. Euskadiko Gazteriaren Kontseiluak (EGK), Bizkaiko Foru Aldundiarekin batera

<https://egk.eus/eu/argitalpenak/txostenak/mugarik-gabeko-aniztasuna-gida/>

Euskadiko Gazteriaren Kontseiluak (EGK), Bizkaiko Foru Aldundiarekin batera, oztoporik gabeko aniztasun gida aurkeztu zuen 2017an, aniztasun funtzionalaren gaia gizarteratzeko eta hezkuntza ez-formaleko hezitzaileei baliabide bat eskaintzeko. Zer eskaintzen du gidak? Batetik, gaian lurreratzeko esparru teoriko bat; eta, bestetik, aniztasun funtzionala duten pertsonekin hitz egiten dugunean egunerokoan kontuan hartu beharko genituzkeen aholku baliagarriak biltzen dituen zati praktikoa. Hezitzaileen zereginaren garrantzia ezagututa, haien egunerokotasunari ere atal nabarmena eskaini zaio. Sortzen diren egoerei aurre egiteko behar diren gaitasunak adieraziz eta horiek nola kudeatu azalduz, egoera bakoitzak eskatzen dituen beharrei erantzuteko. Gainera, gidaren amaieran hainbat baliabide nabarmendu dira gaia modu interesgarri batean jorratzeko (dokumentalak, film laburrak, liburuak ...), baita arloko elkarten direktorio bat ere.

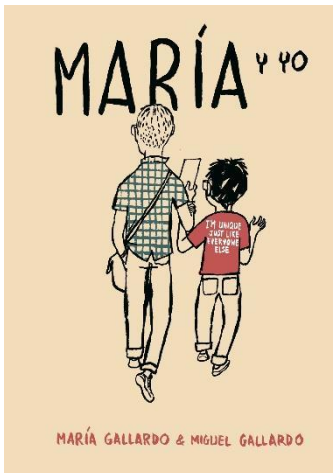
PELIKULAK/ LABURMETRAIAK

Intocable

Philippek, parapente-istripu baten ondorioz tetraplegiko geratu den aristokrata milioidunak, Driss kontratatuko du, kartzelatik atera berri den bazterreko auzo bateko etorkina. Lehen begiratuan pertsonarik egokiena ez dirudien arren, biek Vivaldi eta Earth elkarrekin bizitzea lortzen dute.

Wind and Fire, elokuentzia eta barrea, etiketa jantziak eta txandala. Bi mundu aurrez aurre, apurka-apurka, adiskidetasun zentzugabe, dibertigarri eta sendo zein ustekabeko bat osatzeraino iristen direnak, harreman bakar bat bere espeziean, zeinetik txinpartak ateratzen baitira.

María y yo

Autismoan barneratzen da dokumentala, Miguel Gallardo marrazkilariaren eta haren alaba Mariaren (14 urte) arteko harremanaren bidez. Kanaria Handira doaz biak, oporrak Resort batera pasatzera. Marrazkiak komunikabide on bat bihurtu dira bientzat, baina elkarbizitza arazoak saihestezinak dira batzuetan.

Cuerdas

Mariaren ikastetxeko errutina aztoratuko du oso haur berezi baten etorrerak. Laster lagun banaezinak bihurtuko dira. Ñabarduraz jositako filmak bi haur oso bereziren arteko adiskidetasun istorio samurra kontatzen du, baina balio eta ilusioei buruz hitz egiten duen obra ere bada, eta ikuslea gatibu hartzeko gai da, pantailan lehen fotograma agertzen denetik eta lehen nota musikala entzuten denetik azken eskerretara arte.

El regalo

Film labur polit honek bere etxean beti giltzapetuta zegoen haur baten istorioa kontatzen digu, bere munduan murgildua eta bideojokoetara jolasten, bere amak ezusteko bat eman eta txakurkume txiki bat oparitzen dion arte. Haurrak behin baino gehiagotan baztertzen du, txakurrak bere arreta deitzea lortzen duen arte, eta elkarrekin jolasten hasten dira.

Ben X

Benek bere klaseko arraroaren gurutzea darama, institutuko harroputzen txantxa eta krudelkerietarako gogokoena da. Benen adimena gainerako kideena baino handiagoa da, baina lotsatia ere bada, oso herabea ia-ia autista izateraino. Eskolako bizitza

infernua bat da, baina etxera iristen denean, bere gelako aterpera, ordenagailuaren aurrean esertzen da eta milioika neraberen online-joko gogokoena den Ben ugazaba eta jauna sortzen da, egunero oinazetzen dutenena barne. Joko honen bidez Benek bizirik mantentzea lortzen du, biktima izateari utzi eta heroi bihurtzeko.

LINKAK

Plena Inclusión Euskadi (FEVAS): <https://fevas.org/>

“Plena inclusión Euskadi” (FEVAS) elkarteak Euskal Autonomia Erkidegoan adimen- edo garapen-desgaitasuna duten pertsonen eta haien senideei zerbitzuak ematen dizkieten familia-elkarteak biltzen ditu. “Plena inclusión Euskadi” (FEVAS) lanean ari da justizia sozial eta bizi-kalitate handiko gizarte lortzeko, non adimen- edo garapen-desgaitasuna duten pertsonak eskubide osoko herritarrak diren.

IRISGARRITASUN KOGNITIBOA

Cooperativa Altavoz. Madrid: <http://altavozcooperativa.org/>

“Cooperativa Altavoz” Espainian adimen desgaitasuna duten pertsonen zuzendutako lehen autoenplegu proiektua da. Kognitiboak eta jarrerazkoak diren oztopoak ezabatzeko gaitasun apartekoak eta egokiak dituzten profesionalen taldea gara. Balioa ematen diogu talderi, askotariko adituekin taldea osatuz. Lanerako metodologia bat diseinatu dugu, non erdigunea pertsonak eta haien gaitasunak diren. Gu bezalako beste pertsona batzuentzat eredu izan nahi dugu ... ilusioz, lanez, profesionaltasunez eta grinaz.

Plena Inclusión Madrid: <https://www.plenainclusion.org/>

“Plena Inclusión Madrid” Espainian adimen- edo garapen-desgaitasuna duten pertsonak ordezkatzeko erakundea da. 50 urte baino gehiago daramagu pertsona horiek eta haien familiak erabat gizarteratzen laguntzen. . Eskubideak defendatzen ditugu, eta adimen edo garapenaren desgaitasuna duen pertsona bakoitzaren eta bere familiaren bizi-kalitatea sustatzen dugu. Gizarte justuago eta solidarioago baten alde borrokatzen gara.

Lectura Fácil, Irakurketa erraza Euskadi: <https://lecturafacileuskadi.net/>

Irakurketa erraza Euskadin sarritan arretarik jasotzen ez duen jendearekiko sentsibilizaziotik sortzen da: irakurtzeko edo irakurmen zailtasunak dituzten pertsonetikiko sentsibilizaziotik. Kolektibo zabala da, eta biztanleriaren% 30ek material espezifikoaren funtsa behar du irakurketaz gozatu ahal izateko, kulturarako sarbidea izateko eta informaziorako eskubidea izateko.

Irakurketa-demokraziaren printzipioan oinarrituta dago, eta irakurketa errazaren (LF) bidez gizartean integratzea pertsona horien bizi-kalitatea aberasteko bide bat da. Eta faktore horrek guztion bizitzan eragina duenez, balio erantsia ematen dio gizarteari, oro har. Irakurketa erraza, beraz, kontu handiz landutako irakurketa-materialak, ikus-entzunezkoak eta multimedia-materialak eskaintzeko modu bat da, irakurtzeko eta/edo ulertzeko zailtasunak dituzten pertsonak irakurtzeko eta ulertzeko aukera izan dezaten.